

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Sylvie Šiškeové a soudců Tomáše Kocourka a Karla Šimky v právní věci žalobce: **D. P. W.**, zast. Mgr. Tomášem Verčímákem, advokátem se sídlem Dřevná 382/2, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 11. 2024, č. j. OAM-837/ZA-ZA11-K03-2024, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 8. 2025, č. j. 41 Az 6/2024-48,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. 8. 2025, č. j. 41 Az 6/2024-48, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 11. 2024, č. j. OAM-837/ZA-ZA11-K03-2024, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti.
- IV. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti ve výši **492 Kč**, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce Mgr. Tomáše Verčímáka, advokáta.
- V. Ustanovenému zástupci žalobce, Mgr. Tomáši Verčímákovi, advokátovi, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši **10 140 Kč**, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce pochází ze střední Nigérie (spolkového státu Plateau). V České republice požádal o mezinárodní ochranu. Podstatou jeho azylového příběhu jsou jeho obavy související s tzv. farmářsko-pasteveckým konfliktem v Nigérii. Žalobce při pohovoru uvedl, že mu bylo vyhrožováno zabitím ze strany příslušníků pasteveckého etnika Fulanů (též označováni jako Fulové či Fulbové – pozn. NSS). Po stěžovatelově odjezdu z domovské vesnice mělo dojít k jejímu vypálení a zavraždění řady jejích obyvatel, včetně žalobcových sousedů a přátel. Žalovaný rozhodnutím označeným v záhlaví žalobci neudělil mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného se žalobce bránil u Krajského soudu v Ústí nad Labem, který žalobu zamítl. Krajský soud shledal napadené rozhodnutí přezkoumatelným. Shromážděné podklady byly v kontextu žalobcových tvrzení dostatečné. Žalobce nevyužil prostředky ochrany v zemi původu. Některé části jeho azylového příběhu shledal krajský soud nevěrohodnými, resp. vzbuzujícími pochybnosti. Informace o fulanském etniku není neaktuální, neboť pochází z doby před odchodem žalobce z vlasti. Žalobce mohl využít možnosti vnitřního přesídlení v rámci Nigérie. Zákonné bylo podle krajského soudu i neudělení humanitárního azylu žalobci. V Nigérii neprobíhá totální konflikt, pouze místní a regionální konflikty. Žalobci podle krajského soudu nehrozí újma, která by odůvodňovala udělení doplňkové ochrany.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[3] Žalobce (stěžovatel) v kasační stížnosti uvedl, že krajský soud zásadně pochybil, neboť nesprávně vyhodnotil stěžovatelovy azylové důvody, aktuálnost informací o zemi původu a možnost vnitřního přesídlení v Nigérii. Kasační stížnost je proto přijatelná.

[4] Napadený rozsudek je podle stěžovatele nepřezkoumatelný. Krajský soud na jedné straně dospívá k závěru, že nejsou splněny podmínky pro přiznání mezinárodní ochrany, ale zároveň se zabývá možností vnitřního přesídlení. Totéž platí pro závěry žalovaného. I kdyby ale bylo možné se možností vnitřního přesídlení v nynější věci zabývat, je toto posouzení nedostatečné. Krajský soud, stejně jako žalovaný, posoudil pouze to, že vnitřní přesídlení je v Nigérii právně možné. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu (NSS) je však třeba zabývat se tím, zda jsou tyto mechanismy skutečně funkční. Žalobce v žalobě předkládal konkrétní podklady svědčící o tom, že vnitřní přesídlení v praxi nefunguje. Krajský soud však na tuto argumentaci nereagoval, a v rozporu s procedurální směrnicí tak neprovedl úplné a *ex nunc* posouzení žaloby.

[5] Druhý okruh kasačních námitek se týká aktuálnosti podkladů o zemi původu. Krajský soud považoval zprávu z roku 2021 za aktuální s odůvodněním, že se týká doby před odjezdem stěžovatele z vlasti. Řízení o mezinárodní ochraně je však typické perspektivním rozhodováním. Přístup krajského soudu popírá koncepci uprchlíků *sur place*. Stěžovatel v průběhu řízení krajskému soudu zaslal aktuální podklady týkající se konfliktu s Fulany, včetně informací o spolupráci Fulanů se státními orgány. Krajský soud nesprávně aproboval žalovaným nedostatečně zjištěný skutkový stav a nezohlednil podklady doložené stěžovatelem.

pokračování

[6] Krajský soud také uvedl, že stěžovatel nevyužil pomoci státních orgánů v zemi původu. Tato pomoc však není účinná. Státní orgány nejsou objektivní a stěžovatel předložil podklady svědčící o jejich spolupráci s Fulany.

[7] Jestliže krajský soud stěžovateli vytýká, že azylové důvody podle § 12 písm. b) zákona o azylu uvedl poprvé až v žalobě, je to proto, že na tyto skutečnosti nebyl žalovaným při pohovoru tázán. Stěžovatel je právním laikem neznalým azylového práva. Podle judikatury je pokládání relevantních otázek odpovědností správního orgánu. Rozvinutí tvrzení v žalobě je pouze reakcí na první setkání s argumentací žalovaného v napadeném rozhodnutí. Podle procedurální směrnice není rozdíl, zda jsou námitky uplatněny ve správním řízení, nebo až v rámci opravného prostředku (žaloby).

[8] Krajský soud také nesprávně stěžovateli vytýká, že svou žádost o mezinárodní ochranu nepodal včas. Okamžik podání žádosti podle krajského soudu stěžovatele znevěrohodňuje. Není však zřejmé, jak krajský soud k tomuto závěru dospěl. V tomto stanovisku krajského soudu stěžovatel opět spatřuje popření principu prospektivního rozhodování. Z judikatury přitom vyplývá, že prodlení s podáním žádosti samo o sobě nesvědčí o její nedůvodnosti.

[9] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že stěžovatel opakuje žalobní argumentaci, a proto by jeho kasační námitky měly být odmítnuty. Stěžovatelova tvrzení se jeví jako účelová. Stěžovatel neuváděl skutečnosti relevantní z hlediska § 12 písm. b) zákona o azylu. Stěžovatel nevyužil ochrany státních orgánů v Nigérii. Je na stěžovateli, kde se v Nigérii usadí. Ekonomické důvody pro udělení azylu nepostačují. Stěžovatel se podáním žádosti o mezinárodní ochranu pokouší legalizovat svůj dlouholetý pobyt v České republice, o který přišel v důsledku páchání trestné činnosti. Rozhodnutí žalovaného vychází z dostatečně zjištěného stavu věci. Stěžovatelem uváděné skutečnosti nejsou azylově relevantní.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.), se NSS zabývá též otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a s. ř. s.). Není-li tomu tak, soud kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou (usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, body 11 a 12).

[11] Jak NSS vyslovil v citovaném usnesení č. j. 1 Azs 13/2006-39, kasační stížnost je mimo jiné přijatelná, pokud je v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O zásadní právní pochybení se jedná především tehdy, pokud krajský soud ve svém rozhodnutí nerespektoval ustálenou a jasnou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[12] Kasační stížnost je přijatelná a je také důvodná, neboť žalovaný a krajský soud se ve stěžovatelově věci dopustili zásadního pochybení s dopady do hmotněprávního postavení stěžovatele; krajský soud se také zčásti odchýlil od ustálené judikatury kasačního soudu.

[13] NSS předně podotýká, že pokud žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti (s. 2-3) uvádí, že stěžovatel přišel o dlouholetý pobyt v důsledku páchání trestné činnosti, tento závěr ze spisové dokumentace nevyplývá. Žádná taková skutečnost nebyla ve správním ani soudním řízení zmíněna. Jedná se tedy buď o pasáž převzatou z jiné, nesouvisející věci, popřípadě toto tvrzení žalovaného nemá žádnou oporu ve spise, a proto se mu kasační soud nebude blíže věnovat.

[14] Kasační soud také neshledal, že by kasační stížnost stěžovatele byla nepřípustná z důvodu pouhého opakování žalobních námitek, jak namítá žalovaný. Je pravdou, že kasační stížnost, která beze změny opakuje žalobní tvrzení a nijak nereaguje na argumentaci krajského soudu, je nepřípustná podle § 104 odst. 4 s. ř. s. (usnesení NSS ze dne 30. 6. 2020, č. j. 10 As 181/2019-63, č. 4051/2020 Sb. NSS, bod 12). O takový případ se však v nynější věci nejedná. Kasační stížnost stěžovatele detailně polemizuje s konkrétními závěry krajského soudu, což je ostatně patrné i z jejího výše uvedeného shrnutí, a je ze strany ustanoveného zástupce zpracována nadstandardně kvalitně. Samotná skutečnost, že stěžovatel setrvává na obdobných právních a skutkových stanoviscích jako v žalobě, nezakládá nepřípustnost kasační stížnosti; naopak takový postup je přirozený a očekávatelný.

[15] NSS se nejprve zabýval námitkou, v níž stěžovatel vytýká krajskému soudu, že pominul podklady, které dokládal v řízení před krajským soudem. Jak plyne ze spisu krajského soudu, žalobce v žalobě odkazoval na řadu odborných podkladů o situaci v zemi původu (č. l. 2-11 spisu krajského soudu). Také v doplnění žaloby odkázal na řadu aktuálních zpráv týkajících se průběhu tzv. farmářsko-pasteveckého konfliktu (č. l. 41 spisu krajského soudu). K žalobě stěžovatel také přiložil několik fotografií svých zastřelených sousedů a přátel, které jmenovitě identifikoval, jakož i parte jednoho ze zastřelených a mapu zachycující intenzitu násilí v jednotlivých oblastech Nigérie (viz přílohová obálka žalobce v závěru spisu krajského soudu).

[16] Krajský soud však ve shrnutí žalobní argumentace zdroje, na které žalobce v žalobě odkazoval, ani přílohy, které přiložil k žalobě, vůbec nezmiňuje (viz body 2-11 napadeného rozsudku), pouze uvádí reakci žalovaného na tyto podklady (bod 14). Ohledně podkladů předložených stěžovatelem později v řízení pak krajský soud tuto skutečnost pouze konstatuje (bod 21). Nikde ve své vlastní argumentaci se ale krajský soud s podklady předloženými stěžovatelem v průběhu soudního řízení nevypořádává.

[17] Jak již NSS v minulosti uvedl, soud má právo posoudit a rozhodnout, které z navržených důkazů provede a které nikoli. Toto právo jej však nezabavuje povinnosti odůvodnit, co jej vedlo k takovému závěru a z jakého důvodu považuje provedení důkazu za nadbytečné (rozsudek NSS ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004-89, č. 618/2005 Sb. NSS; obdobně např. rozsudky NSS ze dne 27. 4. 2022, č. j. 8 Ads 292/2019-22, bod 27, nebo ze dne 29. 11. 2023, č. j. 2 As 224/2022-105, bod 94). Obdobně se vyjadřuje i judikatura Ústavního soudu, podle níž má soud povinnost o vznesených důkazních návrzích

pokračování

rozhodnout, a pokud jim nevyhoví, vyložit, proč navržené důkazy neprovedl (nález ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94, obdobně z poslední doby např. nález ze dne 10. 1. 2024, sp. zn. II. ÚS 1318/23, body 27-30).

[18] S ohledem na výše uvedené NSS konstatuje, že stěžovatel v soudním řízení předložil řadu podkladů, které nebyly obsaženy ve správním spise, a v žalobě či následných podáních na ně odkazoval (srov. např. č. 1. 5 spisu krajského soudu). Krajský soud však tyto důkazní návrhy stěžovatele ponechal zcela bez odezvy a nijak nezdůvodnil, z jakého důvodu stěžovatelem předložené podklady považuje za nadbytečné či nerelevantní. Tím krajský soud závažně porušil stěžovatelova procesní práva, a již z tohoto důvodu nemůže jeho rozsudek obstát. Tímto závěrem však NSS samozřejmě nepředjímá, zda jsou stěžovatelem předložené podklady relevantními důkazy, či nikoli, ani je nijak věcně nehodnotí.

[19] Stěžovatel dále namítá, že napadený rozsudek (a potažmo i rozhodnutí žalovaného) je nepřezkoumatelný pro vnitřní rozpornost, neboť dospívá k závěru o tom, že stěžovatelem popisované skutečnosti nejsou azylově relevantní, ale zároveň se zabývá možností vnitřního přesídlení. Kasační soud souhlasí se stěžovatelem, že alternativní způsob argumentace zvolený žalovaným a krajským soudem v nynější věci lze považovat za poněkud nešťastný (jak upozorňuje i stěžovatelem citovaný rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, č. j. 41 Az 50/2020-69, bod 49). Podle NSS však samotná alternativnost argumentace krajského soudu nezakládá nepřezkoumatelnost jeho rozsudku. Ostatně i Krajský soud v Brně se ve stěžovatelem označeném rozsudku po citovaném „povzdechu“ zabýval příslušnou otázkou věcně (body 50-52). Také NSS již v minulosti alternativní argumentační přístup krajských soudů akceptoval (rozsudek ze dne 12. 8. 2024, č. j. 6 As 125/2024-76, bod 41). NSS proto nepovažuje rozsudek krajského soudu za nepřezkoumatelný.

[20] Stěžejní kasační námitkou stěžovatele je námitka nedostatečnosti, resp. neaktuálnosti shromážděných podkladů, a to jak obecně ve vztahu k situaci v zemi původu a tzv. farmářsko-pasteveckému konfliktu, tak i konkrétně ve vztahu k možnosti vnitřního přesídlení, na kterou byl žalovaným i krajským soudem odkázán, resp. k účinnosti možné ochrany ze strany nigerijských orgánů. NSS přisvědčuje stěžovateli, že podklady, které žalovaný ve správním řízení shromáždil a z nichž vyšel, jsou nedostatečné a neumožňují zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád). Krajský soud toto pochybení žalovaného aproboval a ani nijak dokazování sám nedoplnil (krajský soud rozhodoval bez jednání). Z tohoto důvodu proto rozsudek krajského soudu ani rozhodnutí žalovaného nemohou obstát.

[21] Žalovaný ve správním řízení vyšel z pěti podkladů, a to:

- *Informace OAMP z 19. 8. 2021 – Nigérie: Fulové. Profil etnika, farmářsko-pastevecké konflikty a fulský extremismus v Nigérii;*
- *Informace OAMP z 14. 6. 2024 – Nigérie: Bezpečnostní a politická situace v zemi. Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv;*
- *Informace OAMP z 29. 8. 2024 – Nigérie: Boko Haram. Aktuální situace a pole působnosti. Nábor nových členů. Potlačování Boko Haram;*

- *Informace MZV ČR z 9. 9. 2024 – Nigérie: Situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti. Návrat do vlasti po dlouhodobém pobytu v zahraničí;*
- *Zprávy MZV USA z 22. 4. 2024 – Nigérie: Zpráva o dodržování lidských práv za rok 2023.*

[22] Vedle toho žalovaný jako „doplňující“ posoudil stěžovatelem doložené materiály, o nichž uvedl, že potvrzují všeobecně známou skutečnost o zhoršující se situaci a gradaci násilí v některých regionech Středního pásu (s. 4 rozhodnutí žalovaného).

[23] Jak vyplývá z ustálené judikatury kasačního soudu, informace o zemi původu musí být v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (4) transparentní a dohledatelné (rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2008, č. j. 5 Azs 55/2008-71; shodně např. rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS, bod 16). Žalovaný je povinen obstatat dostatečně přesné a adresné informace o zemi původu, jež by se týkaly tamní situace a umožnily posouzení relevantních otázek (rozsudek NSS ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Azs 207/2017-36, bod 41).

[24] Kasační soud předně přisvědčuje stěžovateli, že informaci OAMP ze dne 19. 8. 2021 týkající se farmářsko-pastevských konfliktů a Fulanů nelze v nynější věci považovat za aktuální. Jde přitom o jediný podklad, který se bezprostředně vyjadřuje ke skutečnostem, na nichž je založen stěžovatelův azylový příběh (pomine-li kasační soud okrajovou zmínku o farmářsko-pastevských konfliktech v poslední větě informace o bezpečnostní a politické situaci). Stěžovatel při pohovoru uvedl, že k jeho konfrontaci s Fulany a následnému vycestování mělo dojít v roce 2022 (č. l. 18-19 správního spisu), k následnému vypálení stěžovatelovy vesnice a zabití jeho sousedů a známých mělo ale dojít až v roce 2023 (č. l. 17). Sám žalovaný ve svém rozhodnutí přitom uznává, že dochází ke zhoršování situace ve střední Nigérii a gradaci násilí, ba dokonce to označuje za všeobecně známou skutečnost (s. 4 rozhodnutí žalovaného). Žalovaný tedy nezpochybnil, že situace ve střední Nigérii se vyvíjí, a to s negativní tendencí. Za takových okolností využití více než tři roky staré informace (ke dni rozhodování žalovaného) požadavek aktuálnosti podle kasačního soudu nenaplňuje.

[25] Krajský soud následně k námitce neaktuálnosti informace z roku 2021 toliko lakonicky uvedl, že vypovídá o stavu v Nigérii před odchodem stěžovatele v roce 2022, a proto ji nelze v tomto případě považovat za neaktuální (bod 42 rozsudku krajského soudu). S takovým posouzením se NSS neztotožnil.

[26] Jak správně upozornil stěžovatel, tento závěr je v rozporu s konstantní judikaturou kasačního soudu, která v souladu s kvalifikační směrnicí považuje rozhodování o mezinárodní ochraně za rozhodování prospektivní. Jak uvedl NSS ve stěžovatelem citovaném judikátu, řízení o mezinárodní ochraně je specifické prospektivním rozhodováním, což znamená, že se posuzuje riziko hrozící žadateli v budoucnu. Pouhá skutečnost, že tedy stěžovatel dosud nebyl násilí podroben, neznamená, že mu takové nebezpečí nehrozí (rozsudek NSS ze dne 24. 8. 2017, č. j. 1 Azs 227/2017-33, bod 40). Přezkum rozhodnutí o neudělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu je postaven na potencialitě pronásledování v budoucnu po případném návratu žadatele do země původu, jedná se tedy, obdobně jako u posuzování skutečného nebezpečí vážné újmy pro účely

pokračování

doplňkové ochrany, o prospektivní rozhodování (rozsudek NSS ze dne 26. 7. 2018, č. j. 7 Azs 162/2018-47, bod 44 a další tam citovaná judikatura).

[27] Krajský soud se tedy dopustil nesprávného právního posouzení věci, pokud aktuálnost podkladů hodnotil ve vztahu k jejich vypovídací hodnotě o tom, zda stěžovateli hrozilo pronásledování nebo nebezpečí vážné újmy *v minulosti* (před odjezdem z Nigérie), namísto toho, aby správně hodnotil, zda jsou tyto podklady natolik aktuální, aby z nich bylo možné tuto hrozbu posoudit *do budoucna*. Zároveň, jak již uvedl NSS výše, informace OAMP z roku 2021 toto posouzení již v době rozhodování žalovaného pro svou zastaralost neumožňovala.

[28] Vzhledem k zastaralosti jediného podkladu vypovídajícího o situaci týkající se tzv. farmářsko-pasteveckého konfliktu ve střední Nigérii, tedy v domovské oblasti stěžovatele, nezbývají ve správním spise žádné jiné podklady, které by umožňovaly posoudit intenzitu tohoto konfliktu, celkový stav věcí v uvedeném regionu a možné nebezpečí, které zde stěžovateli může hrozit. Informace OAMP *Bezpečnostní a politická situace v zemi* je velmi stručným a obecným shrnutím o dané zemi, která pouze konstatuje existenci uvedeného konfliktu. Informace OAMP *Boko Haram* se pak týká zcela jiného konfliktu a jiné oblasti Nigérie, což ostatně i sám žalovaný uznává a ve svém rozhodnutí uvádí, že hrozba ze strany Boko Haram se stěžovatele netýká (s. 8 rozhodnutí žalovaného). NSS proto není jasné, proč byl tento podklad do spisu vůbec zařazován. Informace MZV ČR o navrátilcích se také vnitřní situaci nijak detailněji nevěnuje a pouze konstatuje, že se katastroficky zhoršila ekonomická situace a že v zemi je dlouhodobě špatná bezpečnostní situace včetně konfliktu mezi pastevci a zemědělci ve středu země (č. 1. 82 správního spisu). Zpráva MZV USA se pak zabývá řadou témat, která ve vztahu k azylovému příběhu stěžovatele nemají relevanci (podmínky ve věznicích, svoboda médií, práva žen nebo osob s odlišnou sexuální orientací), avšak k vnitřnímu konfliktu, vyjma podmínek vysídlených osob, se také nevyjadřuje.

[29] Za této situace NSS konstatuje, že žalovaný si neobstaral dostatečně konkrétní a adresné informace o situaci a konfliktu ve střední Nigérii. Obecné informace o zemi původu obsahující všeobecný popis stavu lidských práv, které ve spise obsaženy jsou, pro posouzení existence odůvodněného strachu z pronásledování nebo skutečného nebezpečí vážné újmy nepostačují (rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016-87). Krajský soud pochybil, pokud tento nedostatek správního řízení aproboval.

[30] NSS dále souhlasí se stěžovatelem, že v jeho věci nebyly shromážděny ani dostatečné podklady, které by objasňovaly, zda stěžovatel může využít možnosti vnitřního přesídlení v Nigérii. Přes tento nedostatečně zjištěný skutkový stav jej však žalovaný i krajský soud na tuto možnost odkázali (s. 5, 7 a 8 rozhodnutí žalovaného; body 46-48 rozsudku krajského soudu).

[31] Jak vyplývá z ustálené judikatury kasačního soudu, při hodnocení možnosti vnitřní ochrany je třeba se zabývat především dostupností vnitřní ochrany, kdy vnitřní ochrana nesmí být ať už fakticky, či právně pouze teoretická. Cestu za vnitřní ochranou nesmí vylučovat poměry panující v zemi původu. Dále je potřeba hodnotit účinnost vnitřní ochrany, tedy zda se žadateli o udělení mezinárodní ochrany podaří původcům pronásledování definitivně uniknout takovým způsobem, aby bylo vyloučeno riziko

opětovného pronásledování. Postavení žadatele i po jeho přesunu musí splňovat určité minimální standardy z pohledu základních lidských práv, která musí být pro něj zajištěna, a rovněž nesmí dojít k extrémnímu zhoršení jeho sociálního a ekonomického postavení, přičemž určité nepohodlí je akceptovatelné. Je tedy třeba zvážit bezpečnost žadatele, respektování základních lidských práv v místě vnitřní ochrany, jeho osobní situaci, rodinné vazby a také ekonomické poměry. Lze shrnout, že při posuzování možnosti vnitřní ochrany je nezbytné zhodnotit řadu kritérií, především reálnost, přiměřenost, rozumnost a smysluplnost tohoto řešení (rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007-93, č. 1551/2008 Sb. NSS).

[32] Spis v nynější věci však neobsahuje podklady, které by umožňovaly ve vztahu ke stěžovateli možnost vnitřní ochrany náležitě posoudit. Žalovaný k otázce vnitřní ochrany pouze uvedl, že svoboda pohybu je garantována nigerijskou ústavou a stěžovatel může nalézt ochranu v některém z táborů střežených armádou, popřípadě kdekoli jinde, a dále uvedl, že stěžovatel je mladý, práceschopný muž, který zjevně umí dobře hrát fotbal (s. 7-8 rozhodnutí žalovaného). Krajský soud se s těmito závěry ztotožnil (body 43-48 jeho rozsudku).

[33] Z podkladu OAMP *Bezpečnostní a politická situace v zemi* vyplývá toliko závěr o tom, že nigerijská ústava a zákony *de iure* garantují svobodu pohybu (č. l. 77 správního spisu). V informaci MZV ČR o situaci navrátilců je pouze bez dalšího konstatováno, že v případě problémů se státními orgány se lze v rámci země přesunout a že v Nigérii nefunguje žádná centrální evidence obyvatel, a proto je relativně jednoduché změnit svou identitu a získat nové doklady (č. l. 82). Ve zprávě MZV USA je pak zmiňováno, že existují tábory pro vnitřně vysídlené osoby pod kontrolou bezpečnostních složek, avšak že vnitřně vysídlené osoby se potýkají s velmi špatnou bezpečnostní situací, včetně teroristických útoků, nedostatečnými mechanismy poskytování humanitární pomoci, jakož i zatýkáním (č. l. 86). Stěžovatel dále při pohovoru zmínil, že jeho příbuzní se do jednoho z takových armádních táborů uchýlili (č. l. 18).

[34] NSS nemůže za situace, kdy ze shromážděných podkladů vyplývají toliko kusé a neúplné informace o faktické možnosti vnitřního přesídlení, akceptovat odkaz žalovaného na to, že se stěžovatel může uchýlit do blíže nespecifikovaných armádních táborů, popřípadě že se může přesunout kamkoli na území Nigérie, kde to bude považovat za vhodné a bezpečné (s. 8 rozhodnutí žalovaného), jestliže podmínky v těchto táborech nebyly blíže osvětleny a shromážděné podklady o nich naopak přinášejí spíše pochybnosti, a o možnosti přesunu do jiné části Nigérie shromážděné podklady téměř žádné poznatky nepřinášejí. Vedle právní možnosti vnitřního přesídlení je totiž třeba zkoumat rovněž jeho reálnou proveditelnost s ohledem na možnost žadatele usadit se v jiné části země a zajistit si tam své základní životní potřeby (rozsudek NSS ze dne 16. 10. 2020, č. j. 5 Azs 73/2019-61, č. 4121/2021 Sb. NSS, bod 49).

[35] Zároveň nemůže NSS akceptovat ani závěr krajského soudu, podle něhož žalovaný nebyl povinen situaci v uprchlických táborech blíže zjišťovat, neboť k ní stěžovatel ve správním řízení nic nenamítal, tuto námitku uplatnil až v žalobě, a to obecně, a vzhledem k pobytu jeho rodiny v takovém táboře mu podmínky v nich musí být známy (bod 46).

pokračování

[36] Touto argumentací krajský soud zcela obrací odpovědnost za zjišťování skutkového stavu ohledně podmínek v zemi původu, a to v rozporu se zákonem a konstantní judikaturou v neprospěch stěžovatele. Důkazní břemeno ohledně toho, zda skutečně jsou splněny veškeré podmínky pro využití vnitrostátní ochrany, resp. „alternativy vnitřního útěku“, totiž nese plně správní orgán, jehož povinností je v první řadě si i k posouzení této otázky obstarat dostatečně přesné a aktuální informace o zemi původu a ty rovněž řádně vyhodnotit (rozsudek NSS ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 Azs 105/2018-46, č. 4029/2020 Sb. NSS, bod 57). Jestliže krajský soud dospěl k opačnému závěru, jedná se opět z jeho strany o nesprávné právní posouzení věci v rozporu s ustálenou judikaturou.

[37] Pokud jde o otázku nevyužití ochrany ze strany nigerijských státních orgánů, je pravdou, že stěžovatel v pohovoru přiznal, že se na státní orgány s žádostí o pomoc neobracel (č. l. 17 správního spisu). Z ustálené judikatury kasačního soudu však vyplývá, že povinnost obracet se na státní orgány země původu není absolutní. Pokud je zjevné, že orgány v zemi původu nejsou schopny (např. proto, že vůbec neexistují) či ochotny (např. proto, že určitou skupinu ve společnosti systematicky odmítají chránit, ač ji samy neperzekuuji) poskytnout účinnou ochranu před vážnou újmou způsobenou nestátními subjekty, nelze po žadateli požadovat, aby se na tyto orgány obracel (rozsudek NSS ze dne 31. 10. 2008, č. j. 5 Azs 50/2008-62).

[38] Jak již však NSS uvedl výše, žalovaný neshromáždil dostatečné podklady k situaci ve střední Nigérii, odkud stěžovatel pochází, ani k možnosti přesunu do jiných částí této země. Tento závěr o nedostatečnosti skutkových zjištění pak dopadá i na efektivitu případné ochrany ze strany nigerijských bezpečnostních složek. Jestliže podle UNHCR bylo v oblasti Severní střed vysídleno kolem 580 000 osob, a to zejména z důvodu povstání a střetů mezi obyvatelstvem (č. l. 86 správního spisu), lze mít přinejmenším určitou pochybnost o tom, že jsou nigerijské státní orgány ve střední Nigérii schopny účinnou ochranu zajistit. Samotná skutečnost, že za nejasných podmínek existují blíže nepopsané armádní uprchlické tábory, tuto pochybnost nerozptyluje. Za současného stavu dokazování tedy nelze učinit závěr o tom, zda se stěžovatel měl (mohl) na státní orgány obrátit. Pokud tak žalovaný a krajský soud učinili (s. 5 rozhodnutí žalovaného, bod 40 rozsudku krajského soudu), jde o závěr předčasný.

[39] Další kasační námitka se týká toho, že krajský soud stěžovateli v bodě 41 svého rozsudku vytkl, že skutečnosti svědčící o obavě z pronásledování z důvodu náboženství [§ 12 písm. b) zákona o azylu] stěžovatel uvedl až v žalobě.

[40] Stěžovatel při poskytnutí údajů (č. l. 14 správního spisu) i při pohovoru (č. l. 16) popřel, že by měl obavy z pronásledování kvůli svému náboženství, a problémy s Fulany popisoval výhradně v rovině majetkových sporů, tedy že pramenily z toho, že fulanský dobytek se pásal na farmách užívaných stěžovatelem a jeho komunitou. Není tedy pravdou, jak uvádí stěžovatel, že by se žalovaný stěžovatele na možné pronásledování z důvodu náboženského vyznání nedotazoval.

[41] K otázce uvádění nových azylových důvodů až v řízení před soudem se obsáhle vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16. Uvedl, že je vždy třeba zohlednit povahu nově uváděných skutečností a situaci konkrétního žadatele

o mezinárodní ochranu (bod 35 nálezu), a že pokud žadatel určité azylové důvody neuvedl již v řízení před ministerstvem z ospravedlnitelných důvodů, je třeba k nim v řízení před krajským soudem přihlídnout (bod 33).

[42] V nynějším případě NSS žádné takové ospravedlnitelné důvody neshledal a stěžovatel ani žádné takové důvody netvrdí (obdobně bod 40 citovaného nálezu Ústavního soudu). Stejně jako ve věci projednávané Ústavním soudem i nynější stěžovatel v České republice pobývá delší dobu (byť ne tak dlouho jako stěžovatel v citovaném nálezu, srov. bod 38), a proto je i možná existence šoku či zmatenosti krátce po cestě méně pravděpodobná. Taktéž nejde ani o skutečnosti, které by se týkaly bytostně osobní či intimní sféry stěžovatele (obdobně bod 39 citovaného nálezu), neboť k aktivnímu vyznávání protestanského křesťanství se od počátku řízení stěžovatel hlásil. Stěžovatel byl také při pohovoru zjevně poměrně aktivní, nechal si protokol opakovaně přetlumočit za účelem kontroly a pořídil si jeho fotografie (č. l. 16 správního spisu). Z uvedených důvodů proto NSS dospěl k závěru, že v této otázce krajský soud nepochybil, a tato stěžovatelova kasační námitka není důvodná.

[43] Za důvodnou nepovažuje NSS ani kasační námitku týkající se poukazu krajského soudu na skutečnost, že stěžovatel podal žádost o mezinárodní ochranu až zhruba po roce a půl po svém příjezdu do České republiky (bod 36 rozsudku krajského soudu).

[44] Z ustálené judikatury vyplývá, že podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany až po několikaletém pobytu v ČR může vypovídat o účelovosti žádosti, její úspěšnost samo o sobě neznemožňuje (rozsudek NSS ze dne 25. 7. 2025, č. j. 5 Azs 13/2021-86, bod 34, a tam citovaný rozsudek NSS ze dne 10. 2. 2006, č. j. 4 Azs 129/2005-54). Obdobné závěry jsou ostatně obsaženy i v rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 4. 2020, č. j. 60 Az 62/2019-44, na který se stěžovatel v této souvislosti odvolává ve své kasační stížnosti. Stěžovatelova citace bodu 14 tohoto rozsudku krajského soudu však vypouští jeho poslední větu, která právě tuto judikaturní linii zmiňuje.

[45] Podle NSS tedy krajský soud v napadeném rozsudku při zohlednění okamžiku podání žádosti o mezinárodní ochranu postupoval v souladu s výše uvedenou judikaturou. Okamžik podání žádosti byl zjevně pouze jedním z hledisek, jejichž prostřednictvím žádost hodnotil (srov. např. bod 50 napadeného rozsudku). Tato kasační námitka stěžovatele proto není důvodná.

[46] Kasační soud uzavírá, že krajský soud pochybil, pokud se nezabýval stěžovatelovými důkazními návrhy v řízení před soudem [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.] a dále pochybil, neboť nezohlednil skutečnost, že žalovaný si neobstaral dostatečné podklady pro to, aby mohl řádně posoudit stěžovatelovu žádost o mezinárodní ochranu [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[47] Výše uvedenými závěry NSS nepředjímá budoucí rozhodnutí o tom, zda stěžovateli svědčí nárok na udělení azylu, resp. doplňkové ochrany. Žalovaný v dalším řízení doplní podklady o situaci v zemi původu stěžovatele tak, aby splňovaly nároky zákona a judikatury, a na jejich základě opětovně rozhodne o stěžovatelově žádosti, včetně případného zohlednění možnosti využití vnitřní ochrany v domovském státě.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[48] Kasační stížnost je důvodná, a proto NSS podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. zrušil rozsudek krajského soudu. Zároveň NSS v souladu s § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. zrušil také rozhodnutí žalovaného, neboť krajský soud by musel učinit totéž. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. kasační soud vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. V něm je žalovaný vázán právním názorem NSS (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

[49] S ohledem na tento procesní postup NSS rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti i nákladů řízení před krajským soudem (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. má stěžovatel právo na náhradu nákladů řízení, neboť byl ve věci úspěšný. Neúspěšný žalovaný naopak právo na náhradu nákladů nemá.

[50] Náhrada nákladů řízení před krajským soudem a před NSS náležící stěžovateli je tvořena hotovými výdaji (§ 57 odst. 1 s. ř. s.) v podobě poštovního za zaslání jednotlivých písemností soudu. V řízení před krajským soudem jde o zaslání žaloby (č. l. 23 spisu krajského soudu; 95 Kč), repliky (č. l. 37 spisu krajského soudu; 42 Kč), doplnění žaloby (č. l. 42 spisu krajského soudu; 85 Kč) a plné moci udělené obecné zmocněnkyni (č. l. 46 spisu krajského soudu; 82 Kč). V řízení před kasačním soudem pak jde o zaslání kasační stížnosti (č. l. 16 spisu NSS; 95 Kč) a zaslání vyplněného formuláře o stěžovatelských majetkových poměrech (č. l. 33 spisu NSS; 93 Kč). Vznik jiných nákladů řízení ze spisu nevyplývá, ani jej stěžovatel netvrdil.

[51] Žalovaný je tudíž povinen nahradit stěžovateli náklady řízení v celkové výši **492 Kč**, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce (§ 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 64 s. ř. s.).

[52] Usnesením ze dne 17. 9. 2025, č. j. 2 Azs 190/2025-35, NSS ustanovil stěžovateli zástupcem pro řízení o kasační stížnosti Mgr. Tomáše Verčimáka, advokáta. Hotové výdaje a odměnu ustanoveného zástupce platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Ustanovenému zástupci náleží odměna za dva úkony právní služby, a to první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a doplnění kasační stížnosti ze dne 27. 10. 2025 [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif]. Podle § 7 bodu 5 ve spojení s § 9 odst. 5 advokátního tarifu jde o 2 x 4 620 Kč, k čemuž je třeba podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu připočíst paušální náhradu hotových výdajů ve výši 2 x 450 Kč. Ustanovený zástupce uvedl, že není plátcem daně z přidané hodnoty (č. l. 40 spisu NSS). Celkem mu tedy náleží odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **10 140 Kč**. Tato částka bude ustanovenému zástupci vyplacena z účtu NSS do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. prosince 2025

Sylva Šiškeová
předsedkyně senátu